

Газета Тернопільського національного економічного університету

Університетська Думка

ОСВІТА
ДЛЯ СВІТЛА
І СВІТУ!

Виходить з 28 жовтня 1994 року

Спецвипуск

№18 (442), 8 жовтня 2015 р.

**У ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ МАЙОРИТЬ НОРВЕЗЬКИЙ ПРАПОР!**

У ТНЕУ МАЙОРИТЬ НОРВЕЗЬКИЙ ПРАПОР!

День єднання Української та Норвезької культури у ТНЕУ розпочався 15 вересня 2015 року з урочистого підняття прапорів двох держав. Право внести Державні прапори Королівства Норвегії та України було надано студентам Центру підготовки офіцерів запасу ТНЕУ.

Студентська спільнота у цей день мала можливість ознайомитися з специфікою та особливостями норвезької культури, взявши участь у флешмобі, де «живими» літерами була написана фраза з гімну Королівства Норвегія – «Так, ми любимо цей край! Ja, vi elsker dette landet».

Проект «Україна-Норвегія», реалізація якого у ТНЕУ розпочалася з 2014 року, спрямований на перекваліфікацію військовослужбовців, звільнених у запас, і членів їх сімей та надання їм можливості здобути новий фах, розпочати власну справу, реалізувати себе, професійно зростати. Для перепідготовки в Тернопільському національному економічному університеті обрано універсальну і затребувану на ринку праці спеціальність – «Облік і аудит у сфері послуг», оскільки сьогодні бухгалтер, аналітик і аудитор – це фахівці, без яких не може повноцінно функціонувати жоден суб'єкт господарювання. Саме під час святкової імпрези учасники програми розповіли про особливості навчання у ТНЕУ й отримали дипломи випускників.

У рамках проекту «Україна-Норвегія» у ТНЕУ вперше відбувся Науково-практичний симпозиум «Норвезько-українське співробітництво: здобутки та перспективи у сфері освіти і досліджень», учасники якого поділилися досягненнями та напрацюваннями, перемогами та успіхами, яких їм вдалося досягти у ході реалізації проекту «Україна-Норвегія». Науковці обговорили плани та перспективи подальшої співпраці. З нагоди проведення симпозиуму на алеї Почесних гостей ТНЕУ висаджене дерево. «Сьогодні ми закладаємо Алею почесних гостей. Впевнений, що перше посаджене дерево стане символом дружби, тісної співпраці двох унікальних держав – Норвегії та України. Сподіваюся, що алея незабаром буде густо засадженою, адже попереду – нові яскраві події, зустрічі», – зазначив Андрій Ігорович.

У дійстві взяли участь ректор Тернопільського національного економічного університету Андрій Ігорович Крисоватий, Військовий Аташе Королівства Норвегія, капітан 2-го рангу Ханс Петтер Мідттун, Президент благодійного фонду «Міжнародний Фонд Соціальної Адаптації» Сергій Володимирович Рубцов та представники вищих навчальних закладів України.

Бібліотекарі університету допомогли присутнім зануритися у світ науки й мистецтва Норвегії, розгорнувши у холі нашого вищого навчального закладу виставки книг та фотографій, представивши біографічні довідки та інформаційні стенди. Зі сторінок історії норвезької культури молодь цікавилася як дослідником і мандрівником Фрітьофом Нансеном, так і композитором та музикантом Едвардом Грігом.

Норвегію і Україну об'єднують багатотисячолітні прагнення до волі та незалежності

Ректор ТНЕУ, доктор економічних наук, професор Андрій Ігорович Крисоватий привітав гостей у стінах Тернопільського національного економічного університету.

Норвежці, як і українці, – великі патріоти своєї землі, вони пишуться своїм героїчним минулим. Кожна країна асоціюється з іменами видатних людей, котрі у славі рідну землю своїми талантами. Ім'я Едварда Гріга в усьому світі донині є синонімом поняття «норвезька музика». Творчість цього композитора, піаніста, диригента і музичного діяча світового значення становить цілу епоху в розвитку норвезького мистецтва. І норвезький, і український народ зберігає у серцях легендарні подвиги своїх героїв. Хвилиною мовчання присутні вшанували світлу пам'ять героїв, які віддали своє життя за рідну країну.

Військовий Аташе Королівства Норвегія, капітан 2-го рангу Ханс Петтер Мідттун у своєму вітальному слові зазначив, що Україна сьогодні переживає складні часи, але ми усі повинні бути єдиними, мужніми, гуртуватися й не втрачати силу духу.

Більше десяти років Королівство Норвегія фінансує і супроводжує проект «Україна – Норвегія» з професійної перепідготовки звільнених у запас військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань і членів їх родин та всіляко сприяє їх працевлаштуванню. За цей період проект став наймасштабнішим міжнародним проектом на теренах України. Його учасниками стали провідні університети нашої держави. Проект «Україна – Норвегія» реалізується і в Тернопільському національному економічному університеті.

Сто дев'ять слухачів програми перепідготовки військовослужбовців Збройних Сил України, звільнених у запас, та членів їх сімей отримали дипломи випускників програми. Дипломи та свідоцтва вручили

доктор економічних наук, професор Андрій Ігорович Крисоватий та Військовий Аташе Королівства Норвегія, капітан 2-го рангу Ханс Петтер Мідттун.

Випускників привітали Президент Міжнародного благодійного фонду «Міжнародний Фонд Соціальної Адаптації» Володимир Рубцов та директор з розвитку проектів МФСА Яна Козаченко.

«Норвезько-Українське співробітництво: здобутки та перспективи у сфері освіти і досліджень»

Тернопільський національний економічний університет завжди відкритий для цікавих суспільно необхідних освітніх проектів. Тому представники двох великих держав зібралися у вищому навчальному закладі для конструктивного діалогу.

Перший науково-практичний симпозиум «Норвезько-Українське співробітництво: здобутки та перспективи у сфері освіти і досліджень» став яскравим свідченням плідної співпраці Міністерства оборони Норвегії, Міністерства закордонних справ Королівства Норвегії, Університету Нурладна, Міжнародного благодійного фонду «Міжнародний фонд соціальної адаптації», Тернопільського національного економічного університету та країнних вітчизняних університетів: Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича, Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Національного університету «Львівська політехніка», Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського, Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки, Івано-Франківського технічного університету нафти і газу, Університету економіки та права «КРОК», Вінницького національного технічного університету, Кіровоградську льотну академію Національного авіаційного університету, Донецького національного університету, Чорноморського державного університету ім. Петра Могили.

Модератором наукової зустрічі став ректор ТНЕУ А.І. Крисоватий. Із вступною доповіддю про культурні та освітні досягнення України й Норвегії виступив директор Науково-дослідного інституту інноваційного розвитку та державотворення, доктор економічних наук, професор Олександр Володимирович Длугопольський.

Про реалізацію проекту «Україна-Норвегія» в Тернопільському національному економічному університеті розповіла директор Навчально-наукового інституту інноваційних освітніх технологій, доктор економічних наук, професор О.М. Десатнюк. «Ми прагнемо не лише продовжувати реалізацію проекту «Україна-Норвегія» у ТНЕУ, а й надалі розвиватимемо його за такими напрямками: індивідуальне навчання слухачів, що пройшли перший етап підвищення кваліфікації, їхню консольтацію та супроводу їхньої практичної діяльності викладачами, які забезпечували навчальний процес; пошук можливостей початкового фінансування найцікавіших бізнес-планів, розроблених учасниками проекту; проведення додаткових бізнес-тренінгів промоутерами, які навчали на першому етапі (курсах підвищення кваліфікації) та залучення фахівців-практиків, топ-менеджерів; розширення переліку спеціальностей, за якими буде здійснюватися професійна перекваліфікація військовослужбовців; поглиблення співпраці із центром зайнятості, завдяки якому наші випускники можуть отримати у ТНЕУ професійну підготовку, перепідготовку або підвищити свою кваліфікацію», – зазначила Оксана Миронівна.

На важливості й актуальності проведення курсів підвищення кваліфікації військовослужбовців наголосила заступник директора Тернопільського обласного центру зайнятості Островська Олександра

На фото (зліва направо): Військовий Аташе Королівства Норвегія, капітан 2-го рангу Ханс Петтер Мідтгун, президент Міжнародного благодійного фонду «Міжнародний Фонд Соціальної Адаптації» Володимир Рубцов, ректор ТНЕУ, доктор економічних наук, професор Андрій Ігорович Крисоватий

Зіновіївна: «Виходячи із пріоритетів регіонального соціально-економічного розвитку Тернопільщини, на даний час є затребуваними фахівці, які можуть здійснювати якісний аналіз і планування діяльності підприємств і організацій, вміють застосовувати сучасні комп'ютерно-інформаційні технології, приймати ефективні рішення у кризових ситуаціях й успішні генерувати бізнес-ідеї...».

Вдячність професорсько-викладацькому колективу за змістовні заняття, від імені усіх випускників програми перепідготовки, висловив військовослужбовець Коверський Олег Мар'янович. Також він розповів про створення при «Асоціації випускників ТНЕУ» Об'єднання випускників програми «Україна-Норвегія»: «Більшість із нас розпочали сімейний бізнес. Обмінюючись думками та напрацюваннями, ми зуміли реалізувати задумане. Зараз наша спільнота налічує 27 чоловік. У майбутньому ми плануємо створити Асоціацію випускників Українсько-Норвезького проекту й залучити до співпраці випускників усіх вищих навчальних закладів України – членів проекту».

Представники усіх вищих навчальних закладів – учасників симпозиуму поділилися своїми досягненнями й напрацюваннями у проекті «Україна-Норвегія», а також запропонували перспективні шляхи подальшої співпраці.

Наступний етап Першого науково-практичного симпозиуму «Норвезько-Українське співробітництво: здобутки та перспективи у сфері освіти і досліджень» відбувся 16 вересня 2015 року на базі гірськолижного комплексу Буковель.

Захід відбувся за фінансової підтримки Міжнародного благодійного фонду «Міжнародний Фонд Соціальної Адаптації» та Королівського Норвезького Міністерства закордонних справ.

Найвищою оцінкою ефективності та результативності діяльності THEU є відгуки шанованих гостей нашого університету:

OFFICE OF THE DEFENCE ATTACHE AT THE ROYAL EMBASSY OF NORWAY KYIV, UKRAINE

Офіс Військового Аташе Королівства Норвегія Київ, Україна

Андрію Крисоватому
Ректору Тернопільського національного економічного університету

Шановний Андрію Крисоватий!

Хочу висловити щире глибоке вдячність за запрошення на церемонію вручення дипломів і для участі в науково-практичному симпозиумі «Норвезько-Українське співробітництво: здобутки та перспективи у сфері освіти і досліджень».

Дуже вдячний за надану можливість відвідати найбільш вражаючий освітній заклад. Професійний рівень, культурна обізнаність і позитивна атмосфера, продемонстровані вашими працівниками і студентами, є виявом вашого керівництва. Тернопільський національний економічний університет впевнено встановлює найвищі стандарти і успішно досягає їх на усіх рівнях.

Особливої вдячності заслуговує ваше бачення, як українців, Норвегії і норвезької культури. Найвищий вияв цього – святковий концерт, який приніс справжнє задоволення. Майстерність ваших студентів і ваші старання зробили величезний вклад у дані заходи, і вони були справді вражаючими.

Програма Соціальної Адаптації – дуже важливий проект для всіх задіяних сторін, а не тільки для військових та їх сімей. І мені дуже приємно, що Тернопільський національний економічний університет є учасником програми. Оскільки я мав можливість особисто зустрітись з вами, я впевнений, що програма під вашим активним керівництвом буде успішно розвиватись.

Прошу прийняти цей лист як схвалення вашої важкої праці і відданості двосторонньому співробітництву між Норвегією та Україною в питаннях соціальної адаптації військових відставників та їх сімей.

З найкращими побажаннями
Ганс Петтер Мідтун, Капітан 2 рангу
Військовий Аташе Королівства Норвегія
в Києві, Україна

Переклад з англійської Г.Демченко

БУХГАЛТЕР, АНАЛІТИК, АУДИТОР – це фахівці, які затребувані роботодавцями

У реаліях сьогодення ринок праці є дуже мінливим, вимоги роботодавців до фахівців зростають, а конкурентоздатність є основною рисою успішного працівника.

Виходячи із пріоритетів регіонального соціально-економічного розвитку Тернопільщини, на даний час є затребуваними фахівці, які можуть здійснювати якісний аналіз і планування діяльності підприємств і організацій, вміють застосовувати сучасні комп'ютерно-інформаційні технології, приймати ефективні рішення у кризових ситуаціях й успішні генерувати бізнес-ідеї.

Працівники Тернопільського обласного центру зайнятості допомагають кожному, хто соціально не адаптувався й не реалізував себе за фахом. Працевлаштування здійснюється зважаючи на особливості регіону та вимоги ринку праці.

Тернопільщина є інвестиційно привабливим краєм завдяки високому рівню розвитку людських ресурсів, агропромислового та туристично-рекреаційного потенціалу. Перспектива розвитку підприємництва і бізнесу в Тернопільській області – це створення середніх і малих компаній у сфері агропромислового виробництва і переробки сільгоспсировини, виробничої та житлово-комунальної інфраструктури, енергозбереження та охорони навколишнього середовища, фірм туристично-рекреаційної галузі, комерційних організацій та установ, орієнтованих на впровадження інноваційних технологій.

Бухгалтер, аналітик, аудитор – це фахівці, які затребувані роботодавцями. Випускники спеціальності «Облік і аудит у сфері послуг» швидко працевлаштовуються й стають конкурентоздатними, професійно зростаючи.

Тернопільський обласний центр зайнятості очоче співпрацюватиме з випускниками програми «Україна-Норвегія», адже навчання у рамках проекту сприяє підвищенню конкурентоспроможності військовослужбовців на вітчизняному ринку праці, їх працевлаштуванню, соціальній адаптації до цивільного життя.

Ця програма змінює не тільки фах випускників, а й дає можливість навчитися мислити глобально та неординарно, твердо відстоювати власну позицію, розвинути лідерські й організаторські якості.

Хочу подякувати організаторам проекту та людям, які його реалізують за можливість змінити життя військовослужбовців, звільнених у запас, і членів їх сімей на краще. Ми хочемо співпрацювати з проектом «Україна-Норвегія» й вносити свою лепту у спільну справу побудови економічно сильної, щасливої, незалежної України.

Олександра Зіновівна Островська,
заступник директора Тернопільського обласного центру зайнятості

№18 (442), 8 жовтня 2015 р.

Ректору
Тернопільського національного
економічного університету
проф. Крисоватому А.І.

Вельмишановний Андрію
Ігоровичу!

Висловлюємо Вам нашу повагу та щире подяку за надану можливість взяти участь у надзвичайно важливому заході – Першому науково-практичному симпозиумі «Норвезько-Українське співробітництво: здобутки та перспективи у сфері освіти і досліджень», який на високому рівні проведено в Тернопільському національному економічному університеті 15-17 вересня 2015 року.

Завдяки роботі симпозиуму відбувся конструктивний діалог, обмін досвідом та досягненнями, а також окреслено перспективи у сфері освіти і досліджень, що є вкрай важливим кроком на шляху розвитку міжнародної діяльності та посилення співпраці між Королівством Норвегія та Україною, зокрема й між нашими університетами.

Учасники симпозиуму переконались, що Тернопільський національний економічний університет – це сучасний вищий навчальний заклад та надійний партнер, в якому гармонійно поєднані освіта і наука, які завдяки бездоганному менеджменту адміністрації навчального закладу приносять високі результати.

Хотіли б подякувати за своєчасну ініціативу та високопрофесійну організацію симпозиуму та побажати Вам і колективу університету надалі плідно і сумлінно працювати задля нових здобутків та блискучих результатів на благо нашої держави.

Висловлюємо надію на успішну та ефективну співпрацю між нашими університетами в майбутньому.

З повагою,

Ректор Чернівецького
національного університету імені
Юрія Федьковича С.В.Мельничук

Об'єднання випускників програми «Україна-Норвегія» – це досвід, підтримка, дієвість!

Ми живемо у складний час змін, а тому професіоналізм у роботі, вміння працювати у команді, швидка адаптація до реалій сьогодення, робота на результат є важливими рисами для кожного, хто хоче реалізувати себе.

Досвід, який ми отримали під час навчання, є підґрунтям нашого особистого зростання. Кожен пройшов нелегкий шлях зміни фаху, способу життя. На мою думку, програма перепідготовки, у якій ми взяли участь, сприяла засвоєнню не тільки теоретичних знань і навичок роботи, а також навчила вирішувати конкретні професійні й життєві ситуації.

Професорсько-викладацький колектив спрямовував свої зусилля на максимально прикладну орієнтацію лекцій та практичних занять. Такі знання дали змогу започаткувати власну справу й працевлаштуватися на посадах в органах державної влади та управління, а також в громадських і політичних інституціях.

Програма перекваліфікації військовослужбовців та членів їхніх сімей не вичерпується п'ятьмастами навчальними годинами. Після її завершення професорсько-викладацький колектив слухачів надавав додаткові консультації та здійснював супровід нашої практичної діяльності.

Більшість із нас розпочали сімейний бізнес. Обмінюючись думками та напрацюваннями, ми зуміли реалізувати задумане. Тому при «Асоціації випускників ТНЕУ» ми створили Об'єднання випускників програми «Україна-Норвегія» для передачі досвіду і правонаступництва. Зараз наша спільнота налічує 27 чоловік. У майбутньому ми плануємо створити Асоціацію випускників українсько-норвезького проекту й залучити до співпраці випускників усіх вищих навчальних закладів України – членів проекту «Україна-Норвегія».

Ми віримо в те, що члени асоціації випускників будуть мати можливість стажуватися за кордоном.

Наша сила в єдності й однотайності. Об'єднання випускників програми «Україна-Норвегія» – це досвід, підтримка, дієвість.

Пишаюся, що є випускником програми, адже участь у проекті «Україна-Норвегія» – це не тільки отримання диплому, а й багаж знань та вмінь, які зробили мене впевненим, цілеспрямованим, успішним.

Олег Мар'янович Коверський,
випускник програми – військовослужбовець

«Дякую. Кращого вищого навчального закладу в Україні та і в деяких інших країнах я не бачив. Хочеться стати молодим і повчитися у Тернопільському національному економічному університеті.»

З повагою Юрій Московчук, полковник запасу, Директор Міжрегіонального центру соціальної адаптації звільнених військовослужбовців,

м. Вінниця

«Дякую за чудово проведений захід!»
З повагою Ліліана Тарасівна Гораль, директор інституту економіки і управління в нафтогазовому комплексі Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.

Результативність та ефективність науково-практичного симпозиуму є надійним підґрунтям для розбудови європейської України!

У роботі Першого науково-практичного симпозиуму «Норвезько-Українське співробітництво: здобутки та перспективи у сфері освіти і досліджень», ідея якого належить Тернопільському національному економічному університету, взяла участь делегація Кіровоградської льотної академії Національного авіаційного університету, яка є партнером проекту «Україна-Норвегія» з 2014 р., у складі заступника начальника академії, доктора технічних наук, професора Д.М.Обідіна та декана факультету менеджменту, кандидата технічних наук, доцента А.В.Залевського.

Делегацію академії глибоко та приємно вразили гостинність та щирість ТНЕУ, урочистість та святковість події, високий рівень організації симпозиуму, дружня та ділова атмосфера його проведення, які забезпечили результативність та ефективність спільної роботи учасників семінару – партнерів проекту «Україна-Норвегія». Як ми пересвідчилися, головним натхненником та організатором – модератором не тільки симпозиуму, а й усього цього прекрасного дійства виступив, як на нашу думку, високоавторитетний та безапелюсний лідер Тернопільського національного економічного університету, його ректор, Заслужений діяч науки і техніки, доктор економічних наук, професор А.І. Крисоватий.

Стосовно змістовної частини програми симпозиуму, то вона, за наших твердих переконанням, може слугувати в якості своєрідного еталону для розробки програм наступних науково-практичних симпозиумів, присвячених Норвезько-Українському співробітництву, які плануватимуться та організовуватимуться в майбутньому ВНЗ-партнерами проекту «Україна-Норвегія». Єдиним побажанням є необхідність ознайомлення учасників з програмою симпозиуму заздалегідь, до початку його проведення.

Плідна співпраця учасників Першого науково-практичного симпозиуму «Норвезько-Українське співробітництво: здобутки та перспективи у сфері освіти і досліджень» у ТНЕУ стала для нас корисною та цінною в плані обміну досвідом і здобутками в реалізації завдань проекту «Україна-Норвегія», обговорення шляхів та перспектив розвитку та поглиблення співпраці між університетами в науково-освітній сфері. Зокрема, цікавими, як на наш погляд, виявились ідеї учасників симпозиуму стосовно створення Клубів учасників проекту, Електронних баз даних та Асоціації випускників проекту; акцентування уваги на новому, актуальному та вкрай необхідному напрямку діяльності партнерів проекту, пов'язаному з соціальною адаптацією демобілізованих учасників АТО тощо. В процесі проведення симпозиуму, завдяки щирій, дружній невимушеній атмосфері його проведення, увазі та піклуванню з боку організаторів, ми почувалися, як удома.

Серед найбільш приємних організаційних моментів у проведенні симпозиуму необхідно виділити наступні: закріплення співробітників університету – своєрідних «кураторів» делегацій, які нас супроводжували; постійна присутність, зацікавленість та висока активність в усіх заходах симпозиуму ректора університету А.І. Крисоватого.

Найбільш пам'ятними та цікавими моментами культурної програми симпозиуму стали: пішохідна екскурсія центральною частиною м. Тернополя, прогулянка Тернопільським озером на катері, відвідування гірськолижного комплексу Буковель.

Делегація Кіровоградської льотної академії Національного авіаційного університету висловлює щире вдячність організатору – Тернопільському національному економічному університету, особисто ректору університету А.І. Крисоватому, за гостинність та щирість прийому гостей-учасників, забезпечення високої результативності та ефективності їх роботи з твердою надією та глибоким переконанням у подальшій плідній співпраці в рамках реалізації проекту «Україна-Норвегія» для розбудови європейської України.

Фотозвіт: день перший

№18 (442), 8 жовтня 2015 р.

Фотозвіт: день другий

Якість інститутів і ресурсозалежна економіка:

Феномен Норвегії в сучасному світі активно вивчається як з боку економістів, так і соціологів. Вчені різних напрямків намагаються зрозуміти, чому більшість багатих на ресурси країн періодично або перманентно стикаються з проблемою ресурсного прокляття, а Норвегія – ні.

Ще на початку XX століття Норвегія була «риболовецькою провінцією» з чи не єдиною розвиненою галуззю економіки – кораблебудуванням, яке досягло високого технологічного рівня. Однак відкриття в грудні 1969 р. першого нафтового родовища «Екофіск» окреслило нові горизонти розвитку для країни, що дозволило Норвегії вже до 1979 р. перетворитися на сильну нафтову державу. Буквально за кілька десятків років Норвегія стала однією з найбагатших країн світу, де ВВП на душу населення становить приблизно 100 тис. дол. США, а доходи країни від нафти тільки за 30 років склали суму в 454,5 млрд. дол. США.

У норвезького фонду NGPF кілька джерел доходу: дивіденди від 67% частки державної нафтової компанії Statoil ASA, контрольний пакет акцій якої належить норвезькому уряду; податкові надходження від інших нафтових компаній; доходи від володіння родовищами. Всі ці надходження перераховуються в фонд незалежно від рівня цін на нафту.

Екс-керуючий NGPF М.Сканке зазначив, що «нафта є лише підсилювачем і якщо її додати в економіку, де все добре працює і є демократичні інститути, то все стане ще краще». Таким чином, розвинені громадянські інститути, зріле суспільство, колективне прийняття рішень стали тими механізмами, які дозволили країні уникнути і ресурсного прокляття (resource curse), і перегріву економіки, і корупційного перерозподілу надприбутків. Головними помилками ресурсозалежних країн М.Сканке називає: ігнорування проблеми обмеженості ресурсів (відсутність раціоналізму і жорсткої бюджетної дисципліни); погане інвестування; нерозвиненість громадянських інститутів та ринку праці; відсутність стратегічного бачення ролі освіти, медицини (ігнорування ролі людського капіталу); погане управління доходами (монополізація владою доходів від продажу природних ресурсів).

Норвегія є показовим прикладом того, як сформована культура і цінності можуть позитивно впливати на економічний розвиток. Протестантська етика, поширена в багатьох країнах Скандинавії, дозволяє підпорядковувати особисті інтереси колективним цінностям. Формування протестантизму нерозривно пов'язується з епохою Реформації, що сприяє виникненню нового типу особистості, менталітету, зміни системи традицій і устоїв. Чеснотами стали вважатися працьовитість, ощадливість, акуратність, пунктуальність, раціоналізм, прагматизм, тоді як віра стала суто особистою справою, а жорстко ієрархічні зв'язки поступилися місцем горизонтальним. Саме протестантська етика сприяла прогресу підприємництва, оскільки праця стала розглядатися вже не в якості плати за первородний гріх (католицизм), а як богоугодна справа, нерозривно пов'язане з прогресом особистості. Результатом цього став більш високий відсоток власників капіталу, кваліфікованих робітників і підприємців серед протестантів, ніж серед католиків (згідно зі статистикою Великобританії, Нідерландів та Німеччини). У своєму розвитку протестантизм створив ідеальні умови для розвитку змагальності, конкуренції, капіталізму. Максимальна простота церковних обрядів, норм спілкування, здоровий глузд і раціоналізм у витратах церкви, громадян та бізнесу створили достатню основу для підвищення рівня життя, формування середнього класу, посилення довіри в суспільстві, прозорості функціонування інститутів влади.

Дослідження зв'язку між рівнем особистісних досягнень і відсотком протестантів апелюють до того, що протестанти сьогодні все менше займаються особистим кар'єрним успіхом. Оскільки більшість протестантських країн вже стали багатими, виникли достатні підстави для припущення про те, що фокус цінностей їхніх громадян істотно змінився. У той час, як католицький світ заохочує комунітарні та сімейні цінності, протестантський спирається на індивідуалізм і самодостатність. Цей факт є достатньою підставою для розуміння того, чому саме в протестантських країнах рівень корупції істотно нижчий, а якості інститутів – значно вищий, ніж в католицьких.

Нафтогазовий комплекс забезпечує сьогодні приблизно 20% ВВП країни, при чому лише 4% від цих доходів надходить безпосередньо до державного бюджету. Частина доходів від експорту нафти і газу в загальних експортних доходах становить до 45%, тоді як інші 55% – доходи від експорту морепродуктів, будівельних матеріалів та інших товарів, вироблених в Норвегії. На особистому рахунку кожного громадянина акумулюються відрахування від отриманого прибутку з нафтових доходів (понад 100 тис. дол. США), а на кожного новонародженого відкривається рахунок у банку, на який надходить не менше 3 тис. дол. США доходів від податку на прибуток.

Оскільки на вищому рівні керівництва країни всі природні ресурси проголошуються власністю народу Норвегії, то прибутку від продажу нафти використовуються на соціальні програми. З метою збалансування коливань доходів від продажу нафти і газу, а також фінансування зростаючих витрат з виплати пенсій, у Норвегії в 1990 р було створено Державний пенсійний фонд Норвегії (NGPF - Norway Government Pension Fund). За даними 2013 цей фонд став найбільш масштабним (737,2 млрд. дол. США - 175% ВВП), випередивши аналогічні фонди добробуту Саудівської Аравії (675,9 млрд. дол. США), ОАЕ (627,0 млрд. дол. США), Китаю (575,2 млрд. дол. США), Кувейту (386,0 млрд. дол. США) та Росії (175,5 млрд. дол. США). Компенсуючи зниження запасів нафти і газу фінансовою активністю NGPF, уряд знижує залежність економіки країни від сировинного експорту. Державний пенсійний фонд Норвегії функціонує в довгостроковому плані як ощадний, а в короткостроковому – як стабілізаційний. Відрахування до фонду виробляються для забезпечення високого рівня життя населення (бюджет фонду – 178 тис. дол. США в перерахунку на кожного громадянина Норвегії), а також гарантування доступу до якісних суспільних благ, оскільки перш, ніж турбуватися про майбутні покоління, норвежці створюють гарні умови життя сучасникам.

приклад Норвегії для України

Згідно зі статистикою МВФ, ЄБРР, ООН і багатьох інших організацій, країни з домінуванням протестантів займають лідируючі позиції в рейтингах економічного розвитку, якості життя, конкурентоспроможності, розвитку науки, освіти, інформаційного суспільства, інституційного прогресу (Скандинавські країни, Швейцарія, Нова Зеландія, Австралія, Канада). Приклад Норвегії красномовно демонструє, що практично по всіх індексах соціально-економічного та політичного розвитку країна займає лідируючі позиції (таблиця).

Порівняльна характеристика рівня життя в Норвегії та Україні, 2014 р.

№	Показники	Норвегія	Україна
1.	ВВП на особу, \$ ПКС	65970	8560
2.	Рівень соціальної пенсії, \$ / міс.	1012	85
3.	Рівень середньої зарплати, \$ / міс.	4215	357
4.	Податковий тиск, % ВВП	43,6	28,1
5.	Розмір тіньової економіки, % ВВП	14,0	47,0
6.	Human development Index	0,944 (1)	0,734 (83)
7.	Legatum Prosperity Index	(1)	(63)
8.	Education Index	0,910 (1)	0,796 (83)
9.	Social Progress Index	88,36 (1)	65,69 (62)
10.	Democracy Index	9,93 (1)	5,42 (92)
11.	Global AgeWatch Index	93,4 (1)	31,0 (82)
12.	Rule of Law Index	0,87 (2)	0,48 (70)
13.	International property Rights Index	8,3 (2)	4,3 (86)
14.	Reputation rank	77,1 (2)	41,4 (47)
15.	Overall Well-being Index	0,23 (3)	-0,26 (22)
16.	Open Government Index	0,81 (3)	0,56 (43)
17.	Corruption Perception Index	86 (5)	26 (142)
18.	Knowledge Economy Index	9,11 (5)	5,73 (56)
19.	Networked Readiness Index	5,8 (5)	4,0 (71)
20.	Doing Business Index	82,4 (6)	61,2 (96)
21.	Open Budget Index	83 (6)	54 (34)
22.	Good Country Index	(8)	(99)
23.	Environmental Performance Index	78,04 (10)	49,01 (95)
24.	Global Competitiveness Index	5,4 (11)	4,1 (76)
25.	Innovation Capacity Index	72,0 (12)	50,4 (61)
26.	Global Innovation Index	55,59 (14)	36,26 (63)
27.	KOF Index of Globalization	83,3 (18)	69,5 (42)

Скандинавський феномен законослухняності і практично повної відсутності «інституційних пасток» є результатом гармонійних відносин між окремою особою і суспільством в цілому. Важливим є і той факт, що в протестантських країнах різні за рівнем доходів верстви населення користуються рівними соціальними можливостями, а суспільні відносини цінуються значно вище родинних, які часто служать основою для зловжи-

вання владою (непотизм, фаворитизм, корупція). Додатковою перевагою Норвегії є її приналежність до суспільств з порядками відкритого доступу – open access social orders (за Д. Нормом), які характеризуються: політичним і економічним розвитком на основі конкуренції; адаптивною ефективністю; економікою, що мінімально страждає від негативного зростання впродовж тривалого періоду часу; сильним і динамічним громадянським суспільством з величезною кількістю різноманітних організацій, масштабним громадським сектором, якісними суспільними благами; децентралізованим урядом; поширенням безособистісних соціальних взаємин; верховенством права, захистом прав власності, справедливістю і рівністю. Україна, на жаль, поки не еволюціонувала до таких порядків і відноситься до держав з порядками обмеженого доступу – limited access social orders: повільно зростаюча економіка, чутлива до потрясінь; політичний устрій, що не ґрунтується на спільній згоді громадян; відносно невелика кількість організацій; не-ефективний громадський сектор і централізоване уряд; домінування соціальних взаємин, організованих за допомогою особистих зв'язків, включаючи різні привілеї, соціальні ієрархії, закони, що застосовуються не до всіх однаково; незахищені права власності та заперечення рівності. Такий порядок неодмінно призводить до неефективних інститутів і зростаючих витрат на контроль і насильство.

Резюмуючи, відзначимо, успіх Норвегії в управлінні нафтодоходами полягає в тому, що нафта в країні з'явилася набагато пізніше, ніж демократія. В умовах же її відсутності та дефіциту системного довіри, суперечливості існуючих формальних норм і правил відбувається систематична блокада офіційно декларованих інститутів з реальними практиками взаємодії. Для формування сприятливих інституційних очікувань у тих країнах, де є досить «слабкі» інститути, по-перше, потрібно збільшити прошарок середнього класу, який зацікавлений у поліпшенні інститутів; по-друге, необхідно зменшити стимулювання поведінки, яка відхиляється від бажаної.

Перехід від суспільств обмеженого доступу до суспільств відкритого доступу – тривалий і болісний процес, залежить як від еліт, так і від інститутів громадянського суспільства, і може зайняти в умовах України до 100 років.

Олександр Длугопольський,
д.е.н., професор кафедри
економічної теорії, директор НДІ
інноваційного розвитку і
державотворення ТНЕУ

Успіх проекту «Україна-Норвегія» –

16-17 вересня 2015 року на базі гірськолижного комплексу Буковель учасники Першого науково-практичного симпозиуму «Норвезько-Українське співробітництво: здобутки та перспективи у сфері освіти і досліджень» заслухали презентації нових учасників проекту, їхні доповіді щодо співпраці у проекті й обговорили вектори співпраці.

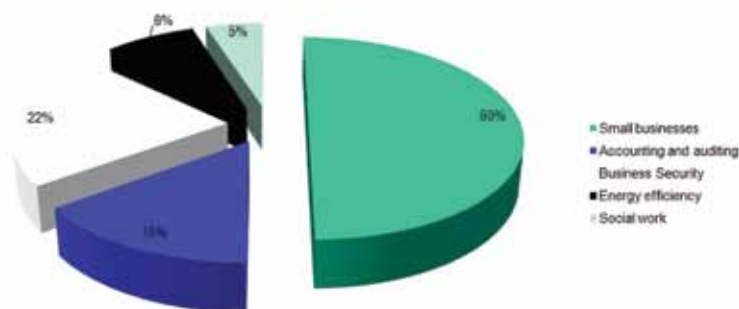
Вибір напрямку та спеціальності професійної перепідготовки.

Виходячи з більш, ніж десятирічного досвіду виконання проекту, найзатребуванішими спеціальностями є наступні:

- «Інформаційні технології в бізнесі»;
- «Безпека підприємницької діяльності»;
- «Облік і аудит в сфері послуг»;
- «Менеджмент підприємницької діяльності»;
- «Менеджмент організацій»;
- «Економіка підприємницької діяльності»;
- «Охоронна діяльність»;
- «Основи права»;
- «Організація і управління туристичною діяльністю».

Найбільш затребувані спеціальності

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

ДОЦІЛЬНІСТЬ ДИСЦИПЛІН

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК
(ввідна лекція)

ТВОРЧИЙ ПІДХІД
(індивідуальна робота 30%)

Як реалізується проект «Україна-Норвегія» у вищих навчальних закладах розповіли представники Вінницького національного технічного університету, Донецького національного університету, Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

З доповідями виступили ректор ТНЕУ, доктор економічних наук, професор Андрій Ігорович Крисоватий, президент Міжнародного благодійного фонду «Міжнародний Фонд Соціальної Адаптації» Володимир Рубцов, координатор проектів розвитку у Посольстві Норвегії в Україні Марина Дишльовська, директор з розвитку проектів «МФСА» Яна Козаченко, PR-директор «МФСА» Ольга Філіна.

Під час роботи учасники круглого столу обговорили проблеми та перспективи діяльності вищих навчальних закладів у альянсі, а також сформували програму перебування у Норвегії.

«Ми маємо чим поділитися один з одним, але у нас є спільні проблеми. Сьогоднішня конструктивна дискусія допоможе нам ефективніше працювати у майбутньому й уникнути помилок. Дуже важливо не зупинятися на досягненнях сьогоднішнього, а продумати майбутні кроки», – зауважила модератор заходу доктор економічних наук, професор Оксана Миронівна Десятнюк.

Виступаючи з презентацією «Перепідготовка і соціальна адаптація військовослужбовців та членів їх сімей в Україні», Яна Козаченко зазначила: «Сьогодні я озвучу

це прозорість та відкритість!

Вам побажання фонду як полегшити нашу співпрацю і зробити її максимально ефективною. Проект «Україна-Норвегія» – це живий організм, який потрібно розвивати для того, щоб він продовжував своє існування. Тому саме розвиток та динаміка є тими факторами, які роблять цей проект дієвим». Директор з розвитку проектів МФСА звернула увагу присутніх на важливості вибору напряму та спеціальності професійної перепідготовки й формування навчальних планів.

Виступаючи, Андрій Ігорович Крисоватий підкреслив: «У ТНЕУ ми віддаємо перевагу індивідуальній контактній формі навчання, тобто робота з кожною людиною персонально. Ми орієнтуємося на кінцевий результат – працевлаштування слухачів. Якщо наші випускники створюють власний бізнес, досягають успіху – це означає, що ми надали якісну освіту й ґрунтовні знання».

Успіх проекту «Україна-Норвегія» – це прозорість та відкритість. Програма допомагає вирішити соціальні проблеми українців, налагодити бізнес-контакти між країнами, перейняти позитивний досвід у сфері економіки, управління ресурсами, енергозбереження.

«Основними завданнями організацій-партнерів Проєкту є підтримання двостороннього зв'язку з учасниками програми на різних етапах проходження перепідготовки, підтримка випускників у період навчання та після його завершення, максимальне висвітлення діяльності у ЗМІ, своєчасне представлення інформації МФСА для публікацій та реклами», – зазначила у своїй презентації Ольга Філіна.

Після завершення роботи учасники симпозіуму мали можливість побувати на екскурсії «Мальовничі Карпати».

Сподіваємося, що проект «Україна-Норвегія», який реалізується за фінансової підтримки Міжнародного благодійного фонду «Міжнародний Фонд Соціальної Адаптації» та Королівським норвезьким Міністерством закордонних справ, залишатиметься одним із наймасштабніших та найефективніших, а плідна співпраця його учасників буде довготривалою та результативною.

*Збери всередині себе свої думки і в собі самому шукай справжніх благ.
Копай всередині себе криницю для тої води, яка зростить і твою оселю, і сусідську.
Григорій Сковорода*

Україна і Норвегія поєдналися в одну міцну родину!

У рамках Першого науково-практичного симпозіуму «Норвезько-Українське співробітництво: здобутки та перспективи у сфері освіти і досліджень», учасники якого 15 вересня 2015 року розпочали роботу, в актовій залі Тернопільського національного економічного університету відбулася урочиста імпреза «Єднаймося в одну міцну родину».

Присутніх привітали: ректор ТНЕУ, доктор економічних наук, Заслужений діяч науки і техніки України, професор А.І. Крисова-тий, Військовий Аташе Королівства Норвегії, капітан Прангу Ханс Петтер Мідтун, президент Міжнародного благодійного фонду «Міжнародний фонд соціальної адаптації» Володимир Сергійович Рубцов, директор з розвитку проектів Міжнародного благодійного фонду «Міжнародний фонд соціальної адаптації» Яна Козаченко.

Під час святкового дійства було вручено дипломи 109 випускникам курсів професійної перепідготовки звільнених у запас військовослужбовців Збройних Сил України та інших силових структур, членів їхніх сімей.

Учасники творчих колективів Тернопільського національного економічного університету у своїх яскравих виступах показали бойовий досвід неперевершених воїнів-скандинавців, історію романтичного лицарського кохання юного Гарольда до прекрасної княжни Єлизавети – доньки великого Ярослава Мудрого, норвезький народний фольклор, українську пісню, запальний танець.

Дивували усіх глядачів майстерністю виконання Павло Тютюнник, ансамбль мажореток, Роксолана Залізняк, ансамбль танцю «Розжева пантера», Тетяна Шарган, народна студія сучасної хореографії «Т.А.Н.Г.о. Dens kotrapi», гурт «Струни серця», Ірина Новомлинська, Юрій Дзюла.

Зачарував учасників свята дивовижною мелодією норвезького композитора Е. Гріга камерний оркестр Тернопільської обласної філармонії, а показовий виступ школи бойових мистецтв переніс усіх у часи Київської Русі.

Нехай же і надалі триває співпраця між Норвегією та Україною в царинах економіки, освіти, культури...

Орієнтуючись на цю прекрасну країну, навчаючись у неї професіоналізму, а також позитивного ставлення до життя, ми неодмінно станемо справжніми європейцями.

**Університетська
Думка**

Засновник і видавець
Тернопільський Національний
економічний університет

Регстраційне свідоцтво
ТР №424-24пр від 25.12.2006 р.

Адреса редакції:

46009 м. Тернопіль, вул. Львівська, 11
+38(0352)47-50-63; +38-067-26-76-493
mariya-balitzka@rambler.ru

Головний редактор Марія Баліцька

Фото - Відділ інформації та зв'язків
з громадськістю ТНЕУ

Марія Баліцька - оригінал-макет, верстка, дизайн

Газета виходить з благодійною метою для
безплатного розповсюдження
Тираж 1000 зам. №18

За зміст і достовірність фактів відповідає
автор публікації. Висловлені авторами думки
можуть не збігатися з позицією редакції.
Редакція залишає за собою право редагувати
схвалені до друку тексти.

При передруку посилання на
«Університетську думку» — обов'язкове!